

Hovenier als groene buurtcoach in onderzoeksproject De Nieuwe Hovenier

Kansen voor sector ook búiten het groen

Steeds meer onderzoeksresultaten wijzen uit dat een groene leefomgeving goed is voor de mensen die er wonen, het klimaat, de biodiversiteit en meer. Maar hoe creëer je zo'n groene leefomgeving en hoe zorg je dat buurtbewoners zich erbij betrokken voelen, zodat die omgeving ook in stand blijft? Wageningen Universiteit & Research onderzoekt onder leiding van dr. ir. Carmen Aalbers en in samenwerking met Koninklijke VHG en diverse hoveniers- en groenbedrijven welke rol groenmedewerkers en hoveniers hierbij kunnen spelen, en vertaalt dit in kennis op maat voor de groensector.

Auteur: Heidi Peters

Anders dan bij ander onderzoek, werd hier niet zozeer onderzocht hoe groen bijdraagt aan een prettige leefomgeving of hoe we openbaar groen van een hogere kwaliteit krijgen. Het ging om de vraag hoe onze sector actiever kan bijdragen aan verbinding in wijken en een aangename en sociale openbare ruimte met groen als middel. Het onderzoek gaat nu een tweede fase in. In de eerste fase van project De Nieuwe Hovenier werd vooral informatie verzameld en konden projecten aangedragen worden waarvan participatie een onderdeel is. Project De

Nieuwe Hovenier wil invulling geven aan vier kennisthema's: de rol van de nieuwe hovenier, het betrekken van bewoners bij groen in de buurt, het erbij betrekken van groen onderwijs, en samenwerking en contracten.

Participatie als middel voor verbinding

George van Lit is bedrijfsleider bij T&G Terrein en Groenvoorziening. Voor een woningcorporatie realiseerde het groenvoorzieningsbedrijf een nieuwe buitenruimte voor 154 nieuwbouwwoningen, Haagse Hendrik. Met dit project nam T&G al deel aan het onderzoek; nu worden er andere projecten opgepakt. Van Lit: 'Wij als deelnemende bedrijven delen onze ervaringen

Groenspecialisten een project in een wijk waar – in haar woorden – een en ander speelt. Door de bewoners bij het plan te betrekken, ontstaat er meer sociale cohesie in zo'n wijk, met alle positieve gevolgen van dien. 'Participatie is een middel dat moet leiden tot verbinding', benadrukt Buddy Wijnands, commercieel manager bij Dolmans Landscaping. Dolmans Landscaping voert in opdracht van de gemeente Arnhem een onderhoudsproject uit in Arnhem-Zuid. Dit project maakt sinds begin 2022 deel uit van het topsectorproject. 'Participatie is een belangrijk onderdeel van dit project; daarom zijn wij actief betrokken bij fase 2 van De Nieuwe Hovenier. Het is geen

'Er worden straks andere capaciteiten van hoveniers gevraagd'

met elkaar en met de onderzoekers, die ons vervolgens weer triggeren om verder te gaan of een andere insteek te proberen.' Volgens Van Lit gaat het om meerdere fasen waarin de hovenier een grotere rol kan spelen. 'Een architect of woningcorporatie heeft vaak ideeën over de basis, maar mist de praktische kennis voor de realisatie en het onderhoud van het groen. Door ons er in de beginfase bij te betrekken, kunnen ze eerder praktisch gerichte keuzes maken.'

Resultaten onderwijs

Het onderzoek loopt nog tot en met het einde van dit jaar; begin volgend jaar zullen de concrete resultaten gepubliceerd worden. Voor het onderwijs en de beroepsontwikkeling zijn er na fase 1 wel kennisproducten ontwikkeld. Op wiki.groenkennisnet.nl/space/DNH staan de vier kennisthema's, onderverdeeld in vier subthema's, met daarbij een document waarin de leerdoelen voor de hovenier per subthema staan beschreven. Volgens Wijnands lag de focus in fase 1 wat betreft de kennisontwikkeling op het mbo-onderwijs en wordt er in de huidige fase 2 gefocust op het hbo.

Beleid vertalen naar dagelijks leven

Terug naar fase 2. Ingrid Sangers, beleidsadviseur voor onder andere het domein openbaar groen van Koninklijke VHG, zag van A-Garden

verkapt vorm van bezuiniging op onderhoud. Je creëert *ownership* van de buitenruimte bij de bewoners', aldus Wijnands.

Een paar dagen per week werkt een collega van Wijnands als buurtconciërge in deze wijken. Hij is voortdurend bezig met het faciliteren van kennis en middelen. In zo'n rol, en in de beoogde rol van 'Nieuwe Hovenier', zijn meer vaardigheden nodig dan alleen vakmanschap. Dat zorgt voor een soepeler proces. 'Je moet communicatief vaardig zijn en je kunnen inleven in de maatschappelijke situatie.' Van Lit van T&G beaamt dit: 'Je kunnen inleven is zeker belangrijk. Maar we moeten ons ook uitspreken over wat participatie nu eigenlijk inhoudt. Een gemiddelde woningcorporatie stelt een moestuintje en een wipkip voor, terwijl wij vanuit ons vakgebied zoveel meer kunnen aanbieden. Wij zijn goed in strategisch meedenken. Het woord "klimaatadaptatie" zegt de meeste bewoners niets. Leg daarom uit dat je onder een boom lekker in de schaduw kunt zitten als het erg heet is. Dan laat je mensen meedenken in het proces. Ik denk dat dit een belangrijke functie voor ons is, dat wij de vertaalslag maken van beleid naar het dagelijks leven en zo de mensen naar buiten krijgen.'

Voor Haagse Hendrik schreef T&G samen met woningcorporatie Haag Wonen een tuin-

Onderzoeksproject

Het onderzoeksproject De Nieuwe Hovenier startte in 2021 en loopt vier jaar. Sinds een jaar nemen ook Dolmans Landscaping, A-Garden Groenspecialisten en T&G Groep deel aan het onderzoek. Koninklijke VHG is penvoerder. NLG Buitenkansen, De Eijk Duurzaam Werk en Weverling Groenproviders zijn eveneens bij het project aangesloten.

wedstrijd uit. Alle nieuwe bewoners werden uitgedaagd hun nieuwe tuin op duurzame wijze te ontwerpen. Tijdens een startdag legden T&G en andere betrokken organisaties uit hoe je dat zou kunnen doen en ook waarom dat belangrijk is. Als een bewoner bij 'groen' denkt aan kunstgras – en dat gebeurt – moet je uitleggen wat levend groen te bieden heeft. Bij de oplevering van de woningen werden de tuinen beoordeeld. Deze wedstrijd leidde tot contact tussen bewoners en leuke ideeën voor de tuinen. Voor T&G was dit de eerste keer dat deze aanpak werd toegepast. Sangers legt uit: 'Al deze ervaringen worden door Wageningen Universiteit & Research in kaart gebracht: wat werkt wel, wat niet. En ieder project is op maat; het gaat altijd om praten met bewoners en woningcorporaties.'

Leren van elkaar

Wijnands en Van Lit merken dat ze door de uitwisseling van ervaringen van elkaar leren. Een kartrekker in de buurt is belangrijk om de resultaten te borgen. 'De gemeente Arnhem verwacht dat groen omarmd wordt en faciliteert dit ook. Daarvoor wordt wel betrokkenheid van een aantal bewoners verwacht', legt Wijnands uit. 'Nogmaals: het doel is verbinding, niet alleen verbetering van het groen, maar we zoeken ook betrokkenheid. Een aantal bewoners van Arnhem moet zich hier minimaal twee jaar aan committeren.' Sangers: 'In Venlo is een functionaris aangewezen die zich horizontaal, dwars door de organisatie kan bewegen, van alle gemeentelijke afdelingen die erbij betrokken zijn tot aan de uitvoerders. Dat werkt uitstekend.' Wijnands vult aan: 'Het is voor ons heel verleidelijk om het werk dat er ligt op te pakken, maar het is juist belangrijk om bewoners de kans te geven hun aandeel te leveren. We werken daarvoor met een checklist.'

Van Lit: 'Wij kunnen bewoners helpen bij het goed en biodivers inrichten van de ruimte. We leggen bijvoorbeeld uit dat je tuin wellicht wat rommeliger moet zijn als je daar vlinders wilt.'

Een kartrekker in de buurt en een overkoepelende rol van de gemeente zijn belangrijk, merken de deelnemers. Dan lopen projecten soepeler. Wijnands: 'Dat soort conclusies komen al voorbij. Maar bij dit Kennis op Maat-project De Nieuwe Hovenier ligt de nadruk vooral op het vergaren van kennis, die we aan de volgende generatie hoveniers kunnen meegeven. Het is duidelijk dat communicatie met bewoners heel belangrijk is.' Sangers: 'We proberen deze kennis ook door te geven aan het onderwijs, omdat er straks andere capaciteiten van hoveniers worden gevraagd. Wij zien kansen voor zijinstromers uit andere sectoren, bijvoorbeeld uit de zorg.'

Invloed op aanbestedingen

De opgedane kennis wordt nog niet bewust geborgd door de deelnemende bedrijven. Wel delen de projectleiders hun ervaringen en kennis met collega's binnen en buiten de organisatie. Wijnands: 'Je wordt als vanzelf ambassadeur van het thema; mensen met vragen zoeken mij op.' Van Lit: 'Je doet het ook niet alleen. Een van de voormannen in mijn team vindt dit heel belangrijk en maakt de vertaalslag naar zowel de woningcorporatie als de huurders.' Gaat deze manier van werken, waarbij bewoners meer betrokken worden bij het groen en er mogelijk zelfs een steentje

verdeling daarvan. Ik schat in dat er binnen een jaar of vijf wel iets verandert.' Van Lit, tot besluit: 'Het zijn niet de projecten waar je het meest aan verdient. Er moet intrinsieke motivatie zijn om hiermee aan de slag te gaan. Iedereen heeft het over de groene stad. Als we die willen bereiken, moeten alle partijen een steentje bijdragen.'

Succes staat of valt met aanvliegroute

Bij dat laatste wringt het soms, merken de projectleiders. Tijdens het uitwisselen van ervaringen lopen groenbedrijven tegen dezelfde obstakels aan. Wijnands: 'De uiteindelijke conclusies komen straks voort uit de gemene deler. Als je de hovenier wilt laten aansluiten op het sociale domein of zelfs een deel van de sociale rol wilt laten oppakken, moet vooraf duidelijk het eigenaarschap worden vastgesteld en afstemming plaatsvinden, waardoor de vakgebieden met elkaar verbonden worden. Groen is een middel voor sociale cohesie en het verhogen van de biodiversiteit. Het is mooi om de hovenier een sociale rol te geven, maar eigenlijk is het niet direct onze taak. Projecten waarbij deze insteek goed georganiseerd is, zijn vaak succesvol, maar waar het bureaucratisch mechanisme hoogtij viert, gaat het stroever. Soms wordt het sociale domein ingevlogen in een oorspronkelijk gewoon bestek. Dan werkt het niet, ook niet financieel! Continuïteit en stabiliteit in de buurt zijn belangrijk, vindt Wijnands. 'Zorg voor één aanspreekpunt. Wisselingen

'Je verdient niet het meeste aan deze projecten; er moet intrinsieke motivatie zijn'

aan bijdragen, de aanbestedingsmethode beïnvloeden? Sangers denkt van wel. 'Ten eerste moeten de verschillende domeinen in gemeenten integraal met elkaar in gesprek gaan. De positieve gevolgen van meer verbinding en groen in de wijk zijn te merken in het sociale domein, maar de kosten liggen bij de afdeling die gaat over de inrichting van de openbare ruimte. Dat is scheef. Daarom moet er gekeken worden naar samenwerking en natuurlijk naar de beschikbare budgetten en de

zorgen voor verwarring en vertraging van het proces. Woningbouwverenigingen zijn anders georganiseerd; daar gaat het gemakkelijker. Dit zijn een aantal conclusies tot nu toe, waarin de verschillende deelnemers zich herkennen.' Aan het einde van het jaar worden nogmaals bevindingen op allerlei gebieden uitgewisseld en teruggekoppeld naar de onderzoeker. Vervolgens zullen de resultaten worden gepresenteerd.

George van Lit
T&G

Ingrid Sangers
Koninklijke VHG

Buddy Wijnands
Dolmans Landscaping

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!